

KVITBOK

OM

TRAEDAL -

SAKA

I N N H A L D

INNLEIING.....	s 1
GOOD HEART.....	s 1
STRONG EXPRESS.....	s 2
WINTEK 73.....	s 4
PROSESSEN MOT TRÆDAL....	s 5
TRÆDAL FÅR STØTTE.....	s 6
DOKUMENTASJON.....	s 8

S T Ø T T E K O M I T E E N   F O R   N A R V E   T R Å D A L

V/ Frode Mannsåker, 7 B 355 Studentbyen på Kringsjå, Oslo 8
Postgiro: 222 14 63

TOM SIDE

INNLEIING

I denne kvitboka - eller faktasamlinga - finn du dei viktigaste dokumenta og opplysningane i Trædalsaka. Sidan første utgåva har mykje hendt, og mykje dokumentasjon komen til. Perspektiva i Trædalsaka er særslig vide - og særslig viktige og drøfte. Her må vi i stutte drag samle oss om dei viktigaste hendingane som låg til grunn for handlinga til Trædal og prosessen mot han. Den som ønskjer verkeleg grundig dokumentasjon og skarpe problemstillingar, kjem ikkje utanom boka "Soldaten som ikke ville teie", Forlaget Oktober 1974. Ho er skriven av støttekomiteen ved universitetet i Oslo i samarbeid med Narve Trædal. Med sine 300 sider gir boka ei historisk, samfunnsanalytisk og debattfremjande framstilling av øvingsverksemda i Forsvaret og Trædalsaka spesielt. Ho kan tingast gjennom Støttekomiteen.

Før vi går laus på den første "lekkasje"-saka, vil vi minne om utviklinga i det politiske livet i Noreg utover i 60-åra. Det vil alltid vere ein samanheng mellom den politiske røyndomen og dei militærøvingane som vert sette i verk. Dei få øvingsmeldingane som ålmenta her tillands har fått kjennskap til dei siste åra er ikkje unnatak på det viset. Når det gjeld den norske røyndomen, skal vi hugse at:

- talet på streikar og faglege aksjonar har auka sterkt
- ungdomen, især studentane, er meir politisk medvetne og aktive enn tidlegare
- motstanden mot NATO har kome sterkare til uttrykk, m.a. ved auka politisk militærteneste og -nekting, og fleire demonstrasjonar
- talet på opne demonstrasjonar av andre slag har og vokse, t.d. 1.mai-, Vietnam- og EF-demonstrasjonar
- det er stadig sterkare rørsler i veljarmassane og i det politiske biletet i det heile.

Lenger ut i heftet står ein del av dei øvingsmeldingane og -dokumenta som er kjende. Der kan vi lese korleis forsvarsleiinga koplar student-demonstrasjonar, anti-NATO-kampanjar og streikar saman med landssvik og femtekolonneverksemd. Slike øvingsopplegg vert naturleg nok oppfatta som alvorlege trugsmål mot folk flest, særleg blant dei gruppane som er nemnde seinverges. Kravet om full offentleg granskning av øvingsverksemda er reist. Narve Trædal vert rettsleg forfølgd avdi han let dette kravet få uttrykk i handling.

GOOD HEART

Øvinga Good Heart vart halden i tida 27/1 - 4/2 1971. Ho var ein del av totalforsvarsøvinga Wintex 71, og alle NATO-landa var med. Formålet var å trenre militære stabar i å meistre krisesituasjonar.

Good Heart vart ålment kjend gjennom oppslag i Klassekampen og Dagbladet 21. april same år. Ei "fortruleg" melding frå det militære sambandet var sendt til førstnemnde avis og vakte stor oppsikt. Ho syntet at Forsvaret såg på særskilde delar av folket som mogleg og truleg femtekolonne, dvs. medhelparar for fienden - i forsvaret betre kjend som Sovjetsamveldet.

SUF, FNL-grupper, høgskoler, streikande arbeidarar ved nokre Trondheimbedriftar og NSB-personale vart nemnde i meldinga. Ho var m.a. sendt til NATO-hovedkvarteret i Bryssel. Avsendar var ein etterretningsoffiser i Nord-Noreg. Reaksjonen på avisoppsлага vart som venta kraftig, særleg blant Trondheim-arbeidarane. Her er eit utdrag frå den fråsegna som Trondheims Faglige Samorganisasjon vedtok:

..det er ytterst skremmende at høyere norske offiserer leker borgerkrieg, med fagorganiserte på navngitt arbeidsplasser som potensielle fiender slik det skjedde i forbindelse med militærøvelsen "Good Heart" i vinter.(...) de fagorganiserte hverken kan eller vil finne seg i å bli sett på som potensiell landsforrædere. Denne saken er av en så ytterst alvorlig karakter at vi krever en grundig undersøkelse omkring den, og at de faktiske forhold blir lagt på bordet."

Elles vart Good Heart tolka på ulike vis. Dagbladet var mellom dei som kalla meldinga ein skandale. Andre sette heile øvinga i samband med dei hemmelege NATO-planane (McConnel-planen) om militærkupp i europeiske NATO-land, som tidlegare var avslørde av Orientering. Likskapen med Hellas vart nemnd. I eit fjernsynintervju heldt forsvarsminist r Alv Jacob Fostervoll fram at meldinga var ein lei feil i øvinga, ein feil den politiske forsvarsleiinga ikkje visste om. Departementet skulle hindre slike ting for framtida. Samstundes nekta han for at det fanst planar for å slå ned "indre uro" i Noreg.

Etter denne avsløringa vart det sendt ut eit "direktiv for øvelsesvirksomhet i Forsvaret". Vi siterer frå side 16, pkt. 72:

"Bruk av tenkt femtekolonnevirksomhet under øvelser.

I forbindelse med tenkt femtekolonnevirksomhet som forutsettes å inngå i en øvelses hendelsesforløp, skal det ikke anvendes navn på eksisterende politiske partier og grupperinger, men i stedet nyttes benevnelser som "femtekolonnister", "orange-sympatisører", "ekstremistiske grupper" o.l. Slike gruppedannelser skal ikke settes i forbindelse med navn på bedrifter, skoler eller andre eksisterende institusjoner."

Anten meldinga var uttrykk for hemmelege planar eller berre var ein feil slik Fostervoll hevda, så var ikkje denne instruksen tilstrekkeleg for å hindre nye "fortrullege" døme på at deler av folket vert handsama som indre fiendar i øvingsverksemåla til Forsvaret.

STRONG EXPRESS

Øvinga Strong Express vart halden 14. - 28. september 1972, altså før og under folkeavrøystinga mot EF. Ho var ei dei største NATO har hatt. 64 000 mann, 300 farty og 700 fly frå samlede NATO-land tok del. Det meste gjekk føre seg i Nord-Noreg. Eit av hovudføremåla var å øve opp dei "Allierte mobile styrkane" (AMF), også kalla NATO sitt brannkorps. M.a. er kanadiske, britiske og italienske soldatar med der. Den italienske avisa "Lotta Continua" omtalar AMF som "Nato sin anti-opprørstyrke".

Den tyske kristeleg-demokratiske avisa "Frankfurter Allgemeine Zeitung" fortalte 27/9-72 om ramma for øvinga:

"Ein gjekk ut frå at det herska uro i skandinaviske byar, særleg i svenske og norske. Venstreorienterte grupper demonstrerte i gatene og forlangte at Noreg skulle ut av NATO. på flygeblad vart NATO skulda for imperialistisk aggressjonslyst. Kommunistiske aviser ville fortelje utførleg om aksjonane, som i sitt omfang slett ikkje var trugande. Men åpenbart oppmuntra av radikale, ville gatedemonstrasjonane likevel svulme. Dei som stod bak ville utnytte den ventelege latente forsvarsuviljen i Skandinavia." Desse urolege tilhøva skulle så leie til invasjon frå Sovjet ("orange styrkar"). NATO-styrkane ("blå") skulle kome til hjelp, m.a. vart 4000 mann sette på land ved Dyrøy i Troms.

Dei tre meldingane som er offentleg kjende vart prenta i Klassekampen 17/1 og 7/3 1973. To av dei var opphaveleg på engelsk, som er vanleg sambandsspråk for slike NATO-øvingar.

Den første meldinga er ei øvingsmelding (slike meldingar er alltid merka "øvelse" eller "exercise"). InnhalDET er oppkonstruert og rapporterer undergraving. Vi ser at studentar vert peikte ut. Dei to neste meldingane dreia seg ikkje om tenkte tilhøve. Dei var verkelege meldingar frå generalløytnant Reidar Kvaal, leiaren av øvinga, og staben hans. Det går klårt fram at Forsvaret her hadde budd seg mot undergraving, og vidare at denne vernebuinga retta seg m.a. mot den punktdemonstrasjonen som faktisk vart halden på Finnsnes då ein rad NATO-generalar budde på hotellet der. I meldinga står det om "...mindre grupper opp til syv personer som bærer anti nato slagord". Det var nett sju personar som bar anti-NATO-parolar i Finnsnes. Denne demonstrasjonen vert altså handsama som verkeleg undergraving i Noreg hausten 1972.

Med andre ord: deler av den norske forsvarsleiinga reknar NATO-motstandarar som fiendar, og rettar det militære maktapparatet mot denne mangemente delen av folket. Då dette vart kjent, dvs. då Klassekampen prenta meldingane i januar og mars 1973, var Narve Trædal alt stasjonert på sambandssentralen på Reitan. Handlinga hans må sjåast mot denne bakgrunnen. Til slutt legg vi til: soldatar som tok del i øvinga, særskilt sambandsoperatørar, kan fortelje at desse tre meldingane ikkje var eineståande. Det var nok berre toppen av isfjellet som nådde vanlege folk. Øvinga Strong Express glir inn i rekka av saker der Forsvaret si verksemد ikkje toler dagslys. Trædalsaka har til no synt at denne verksemda slepp å tote dagslys. I staden vert han fengsla og dømd som letta på sløret.

Etter avsløringa av Strong Express - under øvinga Wintex 73 - sende Forsvarets Overkommando ut følgjande melding:

- "1. På grunn av allerede inntrufne hendelser innskjerpes det at bestemmelsene i pkt. 72 nøye overholdes.
2. Således skal kun nyttas benevnelser som "femtekolonister", "orangesympatisører", eller "ekstremistgrupper" - uten henytninger til navn på eksisterende organisasjoner og institusjoner eller indikasjoner på om gruppene er høyre- eller venstreorientert.
3. Berørte underlagte enheter bes underrettet."

Fleire og fleire slutta å tru at meldinga berre var "feil" frå einskilde offiserer. Dei vart styrkt i denne trua då det kom nye prov på at heller ikkje denne innskjerpingera av instruksen stogga produksjonen av avslørande dokument i Forsvaret.

W I N T E X 7 3

Wintex er ein serie av totalforsvarsøvingar som vert haldne annan-kvar vinter. Wintex 73 gjekk føre seg frå 7/2 til 16/3 1973. Ho var delt i tre: Forøving, Firm Sand og Broken Pledge. Good Heart var ein tilsvarende del av Wintex 71, og på same vis er det her tale om stabsøving. I totalforsvaret er og sivile styresmakter med, både på sentralt, fylkes- og kommunalt plan. Sambandet og samordninga mellom dei ulike militære og sivile øvingsdeltakarane kom klårt fram i avsløringane av Wintex 73.

Dei første meldingane som kom ut var alle frå den andre øvingsbolken, Firm Sand. Vekeavisene Klassékampen og Friheten serverte den første 21.mars 1973. Dei to neste kom i 1.mai-nummeret til Klassékampen. Desse var det Narve Trædal hadde sendt frå seg.

Sjølv om arbeidsplassar ikkje er nemnde med namn slik som i Good Heart-meldinga, er ikkje stadnamna valde vilkårleg. Odda og Tysse-dal har i alle år vore radikale bastionar for fagrørsla. Studentar og anti-NATO-aktivistar vårt nemnde under overskrifta "undergraving". Grunntonen frå dei tidlegare øvingane var den samme.

Avsløringa av den sivile delen av Wintex 73 kom først 3.januar 1974. Då kunne Klassékampen, Friheten og Orientering fortelje leserane sine om to øvingsinstruksar og 33 øvingstelegram. Dei synte at Trædal-meldingane ikkje var eineståande. Snarare kom det fram at stemplinga av NATO-motstandarar, studentar og fagorganiserte som undergravavar og indre fiendar var konsekvente uttrykk for øvingsopplegget. No som før var dette opplegget laga i Bryssel og godkjend og tillempa av den norske forsvarsleiinga. Heilt sentralt stod den uroa som dei nemnde gruppene skulle stelle i stand. Det skulle kome til demonstrasjonar over heile landet - og i fleire andre NATO-land. Øvingsdeltakarane skulle rekne med at det stod ein sentral leiing bak denne uroa. Det var altså tale om såkalla femtekolonneverksemnd. Instruksen ber deltakarane bruke fantasi og innlevingsevne når dei skal reagere på den "fiktive situasjonsutviklingen". I øvingstelegramma vert det kravd mottiltak frå styresmaktene for å stoppe politisk verksemnd og for å "bevare ro og orden".

Diverre har vi berre plass til ein liten del av Wintex 73-dokumenta i dette heftet. I boka om Trædalsaka (omtald i innleiinga) er alle dokumenta prenta. Der finst og grundige omtaler av dei øvingane som er nemnde her og andre døme på øvingsverksemnd i Forsvaret. Boka syner korleis forsvarsleiinga også etter Wintex-avsløringa kom med nye innskjeringar av direktiva om bruk av femtekolonne-nemningar. Framtida vil syne om slike innskjeringar har nokon verknad. Det vi veit til no peiker ikkje i den leia.

Mellom offentlegjeringa av Firm Sand-meldingane våren 73 og avsløringa av heile Wintex-opplegget i januar 74, starta prosessen mot ein av dei som sette det heile i gang, nemleg Narve Trædal.

PROSESSEN MOT TRÆDAL

Etter at forsvarsleiinga i mai 73 meldte "lekkasjane" til politiet, vart det sett i verk omfattande etterrøkingar, m.a. på Reitan sambandsstasjon der Trædal hadde teneste. På berre mistanken vart Trædal fengsla i juni, med forbod mot brev og vitjing. Noko prov vart aldri lagt på bordet, men etter 20 dagar vedgjekk han likevel offentleggjeringa og vart sett på frifot. Han nekta seg straffeskuldig, og bad om å få saka opp for lagmannsretten. Dette vart avvist. I september vart han sett under tiltale for Bodø byrett. Etter eit mislykka forsøk på å halde rettsak midt i julestrida, kom saka opp 21.februar 1974.

Tiltalen gjekk ut på brot mot § 69 (om teieplikt) og § 77 1.lekk (om tenesteplikt) i den militære straffelova. Viktigast var § 69, som gir opp til 5 års fengsel til "den som uden skjellig grund aabenbarer, hvad der i den militære tjenestes medfør er blevet ham betroet" (vår understr.).

I byretten i Bodø la Trædal og advokaten hans, Håkon Helle, fram kvifor dei meinte Trædal hadde skilleg grunn for handlinga. Framståande representantar for fagrørsla, studentane og soldatane fortalte om kvifor dei kjende seg dypt uroa over dei avsløringane Trædal hadde vore med på. Professor i fredsforskning, Johan Galtung, sette det heile i system, og la fram for retten korleis NATO etterkvart har vendt våpna meit og meir innover mot folket i NATO-landa. Stortingsmann Arent M. Henriksen var og i vitneboksen. Han sluttta opp om det synet at innhaldet i meldingane var så alvorleg at Trædal hadde plikt til å la ålmenta få greie på dei. Samstundes peikte Henriksen på at det ikkje var andre vegar å gå enn til avisene der som ein skulle komme utover den lille krinsen av folk som er bundne av teieplikta.

Like før rettsaka - 6/2 - kunne Klassekampen dokumentere at meldingane som Trædal hadde gitt til avisene var laga og godkjende av tryggingsstabens i Forsvarets Overkommando (FO). I byretten måtte sjefen for denne staben, oberst Magnus, vedgå at Forsvarssjefen hadde ansvaret for meldingane. Dei var altså ikkje tenestefeil, men i tråd med det godkjende øvingsopplegget. Vidare kom det fram i rettsalen at nærmeste overordna til Trædal ville bedt Trædal gå attende til jobben og gløyme innhaldet dersom Trædal hadde kome til han med Firm Sand-meldingane.

Men byretten tykte likevel ikkje Trædal hadde god nok grunn. Dei meinte at Trædal visste dette sjølv, og skulda han dermed indirekte for å lyge i forklåringa si. Retten fann at han hadde brote både paragrafane med forsett. Dei dømde han til vilkårsdom på 60 dagar fengsel og to års prøvetid.

Trædal kravde saka opp til ny handsaming i lagmannsretten, slik at realitetane kunne vurderast på nytt. Dette kravet vart avvist. Trædal anka til høgsterett, som berre kunne ta opp saka til ei formal-juridisk handsaming. Dette fann stad 20.juni.

Høgsterett kom til at domspremissane fra Bodø byrett var for mangelfulle. Spørsmålet om Trædal hadde skilleg grunn var eit spørsmål om objektive tilhøve gjorde handlinga forsvarleg. Byretten fortalte ikkje om Trædal sine grunnar for å bryte teie- og tenesteplikta, eller om dei hadde vurdert slike grunnar på eit objektivt grunnlag. Høgsteretten oppheva derfor dommen, slik at Trædal korkje var fri kjend eller straffa. Mellom linene i avgjerda oppmoda høgsterett

påtalemakta til å reise saka på nytt. I midten av juli meldte statsadvokaten i Nordland at dette ville bli gjort. Midt i september fekk Trædal melding om å møte for Bodø byrett 12.november. Tiltalen var den same som før.

Sjølve rettsaka vil nå vonleg verte klårare. I følgje Høgsterett må byretten høre etter når Trædal fortel om kvifor han braut teieplikta. Dei må og vurdere realitetane i det som vert lagt fram om kvifor grunname til Trædal objektivt sett er "skjellige". I ei slik vurdering kjem ikkje byretten utanom å drøfte kva som i røynda går føre seg i det norske militærapparatet.

T R E D A L   F Å R   S T Ø T T E

Trædal-saka har vore meir enn ei rettsleg forfølging. Saka vekte tidleg harme hjå store deler av det norske folket. Ei støtterørsle voks fram. Alt i oktober 1973, samstundes med at Støttekomiteen vart skipa, vedtok dei faglege samorganisasjonane i Odda og Trondheim kvar si skarpe fråsegn der dei kravde at styresmaktene måtte stoppe forfølginga av Trædal og i staden rette søkjelyset mot dei som hadde ansvaret for øvingsverksemda. Etter kvart strøymde liknande fråsegner inn til Støttekomiteen, frå fagrørsla, ulike organisasjonar, militærforlegningar, skoler o.l.

Mange stader vart det og samla inn eller løyvd pengar til å dekkje kostnadene med rettsaka og komitearbeidet. Lokale støttekomitear voks opp som paddehattar. Opplysningsmateriell vart tinga frå land og strand, og aktiviteten var stor. Dermed vart det mogleg å bryte gjennom i den elles tagale pressa med lesarinnlegg og meldingar om saka og støtteaksjonar.

Etter Wintex-avsøringa i januar 74 kom det for alvor fart i støtterørsla. Fagorganiserte i streik og NATO-motstandarar i demonstrasjonar vart utilslørd stempla som undergravavar og "indre fiende". Dette fekk m.a. fagforeininga Nordens Klippe til å reagere. Med 1000 gruvearbeidarar i Søv-Varanger bak seg (sjå Wintex-tegrammet frå "Kirkenes, 3.mars 1973 (NTB)" bak i heftet!), sende Nordens Klippe eit brev til Landsorganisasjonen (LO) der det m.a. stod:

"..Det som er skjedd er skremmende og betyr ikke annet enn at det bevisst blir gjort forsøk på å kriminalisere meninger som enhver norsk statsborger har krav på å gi uttrykk for. Med bakgrunn av at fagbevegelsen i slike øvelser blir behandlet som en indre fiende må denne utviklingen stoppes snarest mulig, og vi forlanger at LO straks reiser krav om rettsak mot de som står bak slike øvelser i Norge, og at disse blir stilt for retten."

Det kan vere av interesse å sjå kva LO-formannen Tor Aspengren meinte om dette. I eit brev til Nordens Klippe skreiv han kort og greitt: "I håp om at liknende ting ikke vil skje i framtida, finner vi det ikke formålstjenlig å gjøre noe på det nåværende tidspunkt."

Denne haldninga frå LO-leiinga vart av mange sett på som ei indirekte godkjenning av øvingspolitikken til forsvarsleiinga. Men dette tydde sjølv sagt ikkje at fagorganiserte rundt i landet droppa saka. Over 100 fagforeiningar, med eit par hundre tusen fagorganiserte bak seg, hadde vedteke støttefråsegner då høgsterett oppheva dommen i sommar. Ved sida av mange storforeiningar slik som Nordens Klippe og Nyland Vest i Oslo, fann vi ein rad faglege samorganisasjonar og forbund.

Andre grupper uttrykte og solidaritet med Trædal. Særleg vil vi nemne soldatane. Arbeidskameratane til Trædal kom snøgt med ei krass fråsegn, der dei mellom anna gjorde det klårt at ålmenta hadde rett til å få vite om slik udemokratisk verksemnd frå forsvarsleiinga. Soldattillitsmenna ved Nord-Noreg-konferansen hadde det same synet, og kravde i tillegg at det måtte verte forbod mot å setje soldatar inn mot folket.

Tilsaman kom omlag 300 fråsegner til Støttekomiteen. Av dei var 106 frå fagorganiserte, 31 frå soldatar/sivilarbeidrarar, 80 frå lærestader og elev/studentlag og omlag 80 frå partipolitiske og andre lag. Vidare kom det inn over 4000 underskrifter, utan at det var t. le om nokon samla underskriftaksjon.

Økonomien vart sikra ved dei tallause einskildbidraga, innsamlingane og løyvingane. Over 30 000 kr kom inn til den sentrale støttekomiteen. I tillegg hadde dei lokale komiteene eigne innsamlingar til det svært omfattande støttearbeidet deira. Alt dette gjorde at Trædal og advokat Helle kunne førebu rettsaka utan å verte hindra av økonomiske problem. Og dei visste at breide lag av folket vart orienterte om saka gjennom støttekomitear som hadde midler til trykking av informasjonstilfang.

Trædal treng framleis støtte!

Denne tredje utgåva av kvitboka er skriven sist i oktober 1974. Tiltalen mot Trædal er reist på nytt, 12.november må han forsvare seg i Bodø byrett. Etter det kjem truleg ny handsaming i høgsterett. Altså: to rettsaker, nye førebuingar og fleire månader med aktivt støttearbeid står att før vi kan leggje ned Støttekomiteen. Pr. 20/10-74 er vi 500 kr underskot. Framfor oss har vi kostnader med flygeblad, Kviboka og andre trykksaker, porto, kontorutstyr, leige av lokaler til pressekonferanse osb. Rettsakene krev pengar til advokat og vitne. Heile saka treng ei økonomisk sikring frå vår side.

Ikkje mindte viktig er det at den politiske og moralske stønaden held fram. Rett nok står fråseggnene, underskriftene og demonstrasjonane frå i vinter ved lag. Likevel trengst prov på at Trædalsaka ikkje er gløymd.

Til slutt vil vi nemne at Trædal ikkje er aleine om å verte forfølgd av Forsvaret og påtalemakta. Dei fire soldatane som nekta å skyte på Steinsjøfeltet på Totenåsen, der øvingsverksemda truger livsinteressene til bygdefolket, har anka til høgsterett over dei harde og vilkårslause fengelstraffane dei fekk i herredsretten i sommar. Nyleg vart 3 soldatar dømde til vilkårsdomer for spreiling av ei politisk leiravis, jamvel om dei nekta å ha noko med spreilinga å gjere. Det er viktig å sjå desse sakene i samanheng, og syne korleis Forsvaret i sak etter sak gjennomfører ein folkefiendtleg politikk. Med hjelp frå ei lydig påtalemakt får dei dømd dei soldatane som nektar å stø opp om denne politikken, og freistar dermed å skremme andre soldatar som ønskjer å stille seg på folket si side i konfliktar mellom folket og militärmakta.

STANS PROSESSEN MOT NARVE TRÆDAL !

FORSVARSLEIINGA PÅ TILTALEBENKEN !

INGEN MILITÆRØVINGAR MOT FOLKET !

DOKUMENTASJON

Good Heart

nato confidential e-150

exercise good heart

1 intet å melde

2 int (c1). s u f og f n l grupper agiterte for streik flere steder særlig i trondhjem og namsos. for øyeblikket uro i havneomr og sit-downstreiker ved bedrifter i trondhjem. særlig utsatt er trondhjem mek verksted, marienborg jv-verksted marienborg, nth, nlht. agitasjon muligens årsak til svakt oppmøte ved hngr i/r 12. hvavsn 124 melder sjikane, ukvensord, sneballkasting mot hv-posten. n s b melder svikt i oppmøte blant togpersonalet.

3 politiet i ålesund har arrestert en del personer mistenkt for sabotasje. uvanlig interesse for depoter i ålesund. i molde mislykket forsøk på sprengning av ferjeholdeplassen. mange arrestasjoner.

exercise exercise exercise

Strong Express

nato hemmelig

øvelse strong express

undergraving

en antinato demonstrasjon ble arrangert i går kveld i bodø. omtrent 100 personer deltok - de fleste av dem var studenter. demonstrasjonen var ikke tillatt og 12 ble arrestert av politiet.

nato konfidensielt f-5

øvelse strong exprress

sep 72

representant fra kommon var ved skåland kirke som avtalt i ref a. ingen representanter fra ctf ble observert. kommon sikkerhetsavd. er fortsatt interessert i å opprette kontakt og de bes om å antyde sted og tid via telefon distaff ext 563.

angående sivile aktiviteter kan følgende rapporteres. spionasjetrusel eksisterer og ønskede personer er observert i øvelsesområdet.

undergraving er enda ikke observert unntatt i mindre grupper opp til syv personer som bærer anti-nato slagord. intet tilfelle av sabotasje er blitt rapportert og truselen er vurdert il å være usannsynlig. og det er absolutt ingen indikasjoner på at terroristgrupper opererer innenfor nordre norge. fysisk sikkerhet for svært viktige personer skulle være tilfredsstillende med normalt vakthold. om spesiell trusel skulle forutsees så vil det bli varslet umiddelbart.

(kommon: øverstkommanderende for Nord-Norge)

hemmelig s-15-72

økn ser ikke bort fra at det før og under øvelse strong express som demonstrasjoner fra uansvarlige norske eller utenlandske personer kan bli foretatt aksjoner for å skade norsk eller alliert materiell og installasjoner. økn går derfor ut fra at sjefene for alle stasjoner, enheter og staber skjerper vakthold og kontroll med de midler som er til rådighet.

(økn: øverstkommanderende for Nord-Norge, norsk utgave av kommon)

Wintex 73

begrenset o-1

exercise firm sand

e-oversikt for perioden 070600z - 080600z

ekstremister aktive med anti-nato propaganda i odda og tyssedal.
studenter i bergen synes å planlegge demonstrasjoner. orange handelsskip forlot odda 071400z og høyanger 071500z. lastingen ikke avsluttet før avreise.

forebyggende tiltak mot sabotasje av viktige militære anlegg
iverksatt. sabotasje mot kaianlegg i florø.

exercise exercise exercise

*) nato confidential

øv "firm sand" / nato hemmelig

undergraving

massemøter og demonstrasjoner ved ekstremister i larvik, bodø og
tromsø. canto løpesedler delt ut i oslo. intens landsomfattende
propagandakampanje til støtte for canto virksomhet. soldater inviteres til å støtte canto.

prioritert

øvelse øvelse øvelse

(canto: "campaign for abolition of NATO", dvs. "Kampanje for
avskaffelse av NATO")

*) nato confidential

øv "firm sand" / nato hemmelig

spionasje

1. uidentifisert radiosamband rapportert

2. sabotajeliknende aksjoner mot militære installasjoner og
forskjellige sivile bedrifter og kommunikasjonsmidler.

undergraving

3. canto løpeseddelkampanje satt i gang over hele landet, slagord:
norge ut av nato

nato ut av norge

4. godt organiserte og rolige demonstrasjoner ved ekstremistgrupper
utenfor stortingen, den amerikanske ambassaden og nato's hoved-
kvarter.

øyeblikkelig tilbaketrekking fra nato krevet.

rutine

øvelse øvelse øvelse

(canto: se ovfr.)

(Her følgjer eit lite utval av dei dokumenta som vart offentleg
kjende 3/1-74. Først utdrag av dei to instruksane, så 3 av dei 33
telegramma.

FRA FYLKESMANNEN KONFIDENSIELT i h.t. Sikkerhetsinstr.

Fylkesarbeidssjef, Fylkesforsyningssjef, Havneavsnittsjef,
Fylkesindustrifjef, Kraftforsyningens fylkesrepresentant,

Rådgiver i politi- og sivilforsvarssaker, Fylkesinformasjonsmed-
arbeider, Fylkeslandbruksjef, Fylkesskogsjef, Fylkestrafiksjef,
Fylkesvegsjef, Sjef for drivstofffylkessentralen, Fylkeslege

BEREDSKAPSØVELSE "WINTEX 73"

En går ut fra at De har fått en del informasjoner fra Deres over-
ordnede på det sentrale/regionale plan om ovennevnte øvelse. En skal
her likevel ganske kort orientere litt generelt om denne. (forts.)

*) Sendt til Klassekampen av Narve Trædal

FRA FYLKESMANNEN (forts.)

Øvelsen er delt inn i 3 avsnitt slik:

7. februar - 6. mars 1973.....Forøvelse

7. mars - 13. mars 1973.....EXERCISE FIRM SAND

14. mars - 16. mars 1973.....EZERCISE BROKEN PLEDGE

Under Forøvelsen er det forutsetningen at alle sivile myndigheter med beredskapsoppdrag skal delta fra sine vanlige arbeidssteder. Deltakerne vil bli holdt underrettet om situasjonsutviklingen gjennom bulletiner og nyhetssammendrag. Dette vil trolig bli gjort på den måte at deltakerne på forhånd får tildelt lukkede konvolutter påført datotidsgruppe som angir tiden når disse skal åpnes og innholdet tas ut og gjennomgås. Det er meningen at alle beredskapsorganer i denne periode gjennomgår og evt. ajourfører planer m.v. I de siste dager av Forøvelsen, fra 3.-4. mars må en regne med at situasjonen vil tilspisse seg. Arbeidsbelastningen vil da kunne øke noe.

4. Det er uttrykt ønske om at det på enkelte land og statssammenhenger blir benyttet dekknavn. Man har foreløpig funnet det nødvendig å benytte dekknavn i forbindelse med omtalen av to stater: ORANGE = USSR og CLOUD CLOVE = Finnland.

5. Som det fremgår av nasjonalt, sivilt direktiv for ØVELSE WINTEX 73, er det meningen at deltakerne skal reagere på den fiktive situasjonsutvikling slik de ville ha gjort ifall situasjonen hadde vært virkelig. En forhåndskonsturert situasjonsutvikling kan imidlertid svært vanskelig lages fyldestgjørende, og kan således ikke dekke alle de assosiasjoner som en virkelig situasjonsutvikling ville skape. Dette medfører at alle deltagere må være innstillet på å vise fantasi og innlevingsevne for å kompensere disse mangler ved øvelsesopplegget.

Oslo, 21. februar 1973 (NTB)

Rapporter fra demonstrasjonene som ekstremistiske grupper sammen med organisasjonen "Norge-ut-av-NATO" har holdt over hele landet, særlig i byene Oslo, Bergen, Trondheim, Fredrikstad, Sarpsborg, Moss, Stavanger og Bodø gjør det klart at det står en sentral ledelse bak alle disse demonstrasjonene. De samme slagord og plakater går igjen i alle demonstrasjonene, og de følger alle samme mønster, fra oppropet for samling til demonstrasjon til avslutningstalene som er helt identiske.

Kirkenes, 3. mars 1973 (NTB)

8 mann ved industribedrift i Sør-Varanger gikk i dag til sit-downstreik. De ble foreholdt at streiken var ulovlig, og svarte at streiken var en demonstrasjon mot den politikk den norske regjering fører, og at de og mange med dem nå forlangte at regjeringen skulle ta situasjonen opp til overveielse og innse at det norske folk ikke lenger kunne tolerere det hasardspill som drives med landets frihet og sikkerhet som innsats. Regjeringen måtte øyeblikkelig ta forholdet til ORANGE opp som sin viktigste sak.

Fra Prioritert bedrift (storbedrift). Til Fylkesindustrisjefen

ØVELSE FIRM SAND

Flygeblad med NATO-fiendtlig innhold spredt innen, og ved, bedriften i ettermiddag. Flygebladet har denne teksten:

"TIL ALLE NORSKE KVINNER OG MENN SOM STØTTER DEMOKRATIET OG VIL HA FRED:

Fascismen og kapitalismen vil kaste vårt land ut i krigen.

SI NEI TIL OFFISERENE! KAST GEVÆRENE OG UNIFORMENE PÅ BÅLET!

Tenk på din familie og på dine barns framtid.

VÅKNE OPP FØR DET ER FOR SENT! La NORDMENN bestemme i NORGE!

LEVE MAO OG DET SANNE DEMOKRATI"

Det er vanskelig å bedømme om den slags aksjoner har noen respons, men det er antakelig behov for mottiltak fra myndighetenes side om man skal bevare ro og orden, og maksimal innsats hos de ansatte.

ØV ØV ØV